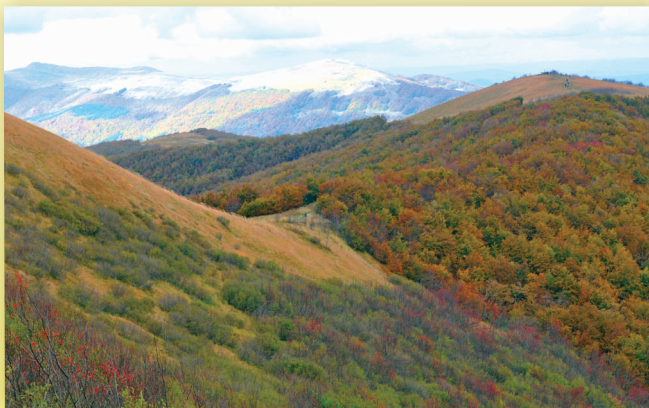

Przystanki ścieżki / Zastávky na trase / Trail stops:

1. Widok z Wielkiej Rawki – krajobraz gór fałdowych / Výhľad z Veľkej Ravky – pohľad na panorámu pohoria, ktoré vzniklo vrásnením / View from Wielka Rawka – fold mountains landscape.
2. Traworośla trzcinnika owłosionego / Vysokohorská tráva – smlz chýpkatý / Grasslands with villose smallreed *Calamagrostis villosa*.
3. Sukcesja zarośli jarzębinowych na połoninie / Sukcesia jarabinových krovín na polonine / Succession of the mountain-ash shrubs on subalpine meadow.
4. Pokrój buków przy górnej granicy lasu – krzywulce / Tvary bukov pri hornej hranici lesa – krivé stromy / Beech trees next to the upper forest line – “krummholz” beechwood.
5. Bucznia ziołoroślowa – las o charakterze wschodniokarpackim / Vysokohorská bučina *Dentario glandulosae-Fagetum athyrietosum distentifoliae* – východokarpatský les / East-Carpathian beech-herb wood *Dentario glandulosae-Fagetum athyrietosum distentifoliae*.
6. Zlepieniec – skała fliszu karpackiego / Zlepenec – skala karpatského flyšu / Conglomerate – Carpathian Flysch rock.
7. Traworośla ze śmiałkiem darniowym na polanie reglowej / Trávnaté porasty s metlinou trsnatou na poľane v dolnom subalpínskom pásme / Grassland with tufted-hair grass on glade in a lower montane forest zone.
8. Jaworzyna ziołoroślowa – las o charakterze wschodniokarpackim / Javorový vysokohorský porast *Aceri-Fagetum athyrietosum distentifoliae* – východokarpatský les / East-Carpathian sycamore-tall herb wood *Aceri-Fagetum athyrietosum distentifoliae*.
9. Porosty na bukach i jaworach / Porasty na bukoch a jovoroch / Lichens on beech and sycamore trees.
10. Ziołorośla z wietlicą alpejską / Vysokohorské byliny s fúzačom alpským / Tall herb communities with alpine lady-fern.
11. Kremenaros – szczyt na granicy zlewiska Morza Bałtyckiego i Czarnego / Kremenec – vrchol na hranici rozvodia Bałtského a Čierneho mora / Kremenaros peak – drain divide border of the Baltic Sea and the Black Sea.
12. Styk granic Polski, Słowacji i Ukrainy – Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” / Spoločný bod hraníc Poľska, Slovenska a Ukrajiny – Medzinárodná Biosféricka Rezervácia „Východné Karpaty” / The International Reserve of Biosphere “Eastern Carpathians” – meeting point for Polish, Slovak and Ukraine borders.

13. Źródło Kamenistego potoku / Prameň Kamenistého potoku / Kamenisty stream.
14. Kopce kamieni – ślady dawnych granic / Kopce kameňov – stopy dávnych hraníc / Mound of rocks - old boundary traces.
15. Młaka z lepiężnikiem białym / Vlhké lúky s deväťsilom bielym / Marsh with white butterbur *Petasites albus*.
16. Stare jawory na stromych zboczach / Staré javory na strmých úbočiach / Old sycamore trees on the steep slopes.
17. Buk – drzewo ważne dla Europy / Buk – dôležitý strom pre Európu / Beech – important European tree.
18. Mchy porastające korę drzew i kamienie / Machorasty na kôre stromov a na kameňoch / Mosses covering trees and rocks.
19. Lasy pierwotne ostoja wilka, rysia, niedźwiedzia i żubra / Prvotné lesy ako útočisko vlka, rysa, medveďa a zubra / Primeval forests as a refuge for wolf, lynx, brown bear and European bison.
20. Okazałe jodły w lesie bukowym – stadium optymalne lasu / Ojedinelé jedle v bukovom lese – optimálne štádium lesa / Stately firs in beech wood-forest optimal stage.
21. Jaworzyna górską z miesięcznicą trwałą / Horská javorina s mesačnicou trvácou / Mountain sycamore forest Lunario-Aceretum with perennial honesty *Lunaria rediviva*.
22. Javor rezonansowy – cenne drzewo do produkcji instrumentów muzycznych / Rezonančný javor – veľmi hodnotný strom na výrobu hudobných nástrojov / Sycamore resonance tree – valuable wood in production of music instruments.
23. Stadium dorastania lasu / Štádium dorastania lesa / Forest growth stage.
24. Grzyby leśne – pasożyty i saprofity / Lesné huby – parazity a saprofity / Forest mushrooms – parasites and saprobes.
25. Stok ukształtowany przez liczne wykroty drzew – saltacja wykrotowa / Tvar svahu po početných vyvrátených stromoch spolu s koreňmi – zvetrávanie po veternej kalamite / Slope shaped by windthrow – saltation of soil.
26. Drzewa dziuplaste – siedlisko dzięciołów i sów / Bútľavé stromy – útočisko ďatľov a sov / Hollow trees – natural habitat for woodpeckers and owls.
27. Las naturalny i dawny las gospodarczy / Prírodný les a dávny hospodársky les / Natural forest and old commercial forest.
28. Odnowienie jodły / Regenerácia jedle / Fir renewal.
29. Bezkręgowce w martwym drewnie / Bezstavovce v odumretom strome / Invertebrates in dead wood.

30. Powalone drzewa miejscem żerowania i schronienia fauny puszczańskiej – faza rozpadowa lasu / Pováľané stromy ako živné plochy a útočisko žijúcej tu fauny – štádium rozkladu lesa / Fallen trees as a place to hide and prey for primeval forest fauna – forest degradation phase.
31. Monitoring lasu źródłem informacji o kondycji drzewostanów / Monitoring lesa ako prameň informácií o stave leśných porastov / Forest monitoring as a source of information about its condition.
32. Sukcesja łąk na polanach stużycznych – strefa ekotonu / Sukcesia lúk na stužických poľanách – zóna ekotonu / Succession of meadows on the glades in Stuzica village – ecoton zone.
33. Ślady dawnej kolejki leśnej / Dávna leśná železničná trať / Traces of the former forest railway.
34. Stużycka rzeka i jej mieszkańcy / Stužická rieka a jej obyvatelia / Stuzica river and her inhabitants.
35. Kwaśna buczyna górską / Kyslá horská bučina / Acidophilous beechwood *Luzulo nemorosae-Fagetum*.
36. Pierwotne lasy bukowe Karpat na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO / Prvotné bukové lesy Karpát nachádzajúce sa na zozname Svetového dedičstva UNESCO / Carpathian Primeval Beech Forests on UNESCO World Heritage Site.
37. Bucznia trawiasto-turzycowa / Trávnato-ostricová bučina / Grass-sedge beechwood *Dentario glandulosae-Fagetum festucetosum drymejae*.
38. Las grądowy użytkowany gospodarczo / Hospodársky využívané dubovo-hrabové lesy / Oak-hornbeam forest in commercial use.
39. Edukacja ekologiczna w Parku Narodowym „Połoniny” – stacja terenowa / Ekologická výchova v Národnom parku „Poloniny” – stanovište / Ecological education in the “Poloniny” National Park – field station.

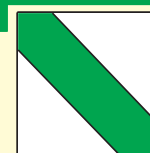
© Bieszczadzki Park Narodowy 2013
Ustrzyki Górne 19, 38-713 Lutowiska; www.bdpn.pl
Správa NP Poloniny
Ul. Mieru 193; 06761 Stakčín

ISBN 978-83-88505-44-7

Druk: CHEMIGRAFIA, 38-400 Krosno, ul. Białobrzaska 74

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu Karpackiego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013

**Transgraniczna
ścieżka przyrodnicza
„Wielka Rawka – Kremenaros – Nowa Sedlica”**

**Cezhraničný turistický náučný chodník
„Veľká Ravka – Kremenec – Nová Sedlica”**

**Cross-border nature trail
„Wielka Rawka – Kremenaros – Nova Sedlica”**

Ścieżka rozpoczyna się na Wielkiej Rawce (1307 m n.p.m.) przy rozwidleniu szlaków żółtego i niebieskiego, a kończy w Nowej Sedlicy przy stacji terenowej Parku Narodowego „Połoniny”. Wędrując połoniną mijamy fragmenty muraw alpejskich, rozległe traworośla, borówczyska oraz zarośla jarzębinowe. Dalej ścieżka prowadzi szlakiem niebieskim przez las bukowo-jaworowy. W runie spotkamy gatunki wysokogórskie o charakterze subalpejskim, takie jak: modrzyk górski, omieg górski i duża paproć – wietlica alpejska. Na szczycie Kremenarosa (1221 m n.p.m.) łączą się granice trzech państw: Polski, Słowacji i Ukrainy. Przygraniczne tereny tych państw są chronione w ramach Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”. Następnie słowackim czerwonym szlakiem ścieżka wiedzie przez Rezerwat „Stużycza” chroniący rzadkie w skali Europy pralasy bukowe wpisane na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Lasy naturalne o charakterze pierwotnym, rozpościerające się po obu stronach granicy polsko-słowackiej, stanowią ostoję dużej fauny puszczańskiej. Symbolem ścieżki jest niedźwiedź brunatny – największy drapieżnik karpackiej puszczy.

Czas przejścia ścieżki od szczytu Wielkiej Rawki do Nowej Sedlicy – ok. 4 godziny.

Turistická trasa sa začína vo Veľkej Ravke (1307 m n.m.) na rázcestí chodníkov označených žltou a modrou značkou, a končí sa v Novej Sedlici, pri stanici Národného Parku „Poloniny”. Putujúc poľoninou pozorujeme časti vysokohorských lúk alpskeho charakteru, rozľahlé horské trávnaté porasty, lesné čučoriedkové kríky, ako aj jarabinové krovin. Trasa pokračuje ďalej modro označenou cestou cez bukovo-javorový les. V prízemnej vegetácii sa nachádzajú vysokohorské druhy, ktoré majú subalpínsky charakter, napríklad: mliečivec alpínsky, kamzičník rakúsky a veľká papraď – papradka alpínska. Na vrchole Kremenca (1221 m n. m.) sa spája hranica troch štátov: Poľska, Slovenska a Ukrajiny. Pohraničné oblasti týchto štátov spadajú pod ochranu v rámci Medzinárodnej biosférickej rezervácie „Východné Karpaty”. Následne slovenským, červeno označeným turistickým chodníkom vedie trasa cez Národnú prírodnú rezerváciu „Stužica”, v ktorej sa nachádzajú chránené, v rámci celej Európy zriedkavo sa vyskytujúce bukové pralasy, ktoré sú zapísané na zozname Svetového dedičstva UNESCO. Prírodné lesy, ktoré majú svoj prvotný charakter, rozprestierajúce sa po oboch stranách poľsko-slovenskej hranice, predstavujú útočisko veľkej, tu žijúcej fauny. Symbolom turistickej trasy je medveď hnedý – najväčší dravec karpatského lesa.

Čas trvania turistickej trasy od vrchola Veľkej Ravki do Novej Sedlice – ok. 4 hod.

The cross-border nature trail begins at the Wielka Rawka (1307 m a.s.l.) next to the fork of yellow and blue tracks, and ends in Nova Sedlica village, close to the field station of the National Park “Poloniny”. Hiking through meadows we can notice alpine turf, grassy alpine vegetation, blueberry shrubs and mountain ashes. Then blue trail leads us through beech and sycamore forest. In the undergrowth we will discover subalpine plants like: alpine blue-sow-thistle, leopard's bane and alpine ladyfern. At the top of Kremenaros (1221 m a.s.l.) we will find a triple border line of Poland, Slovakia and Ukraine. These boundaries areas are protected as the International Reserve of Biosphere “Eastern Carpathians”. Slovakian red trail takes us through the “Stuzica” Reserve – protecting rare in Europe primeval beech forest named in UNESCO World Heritage Site. Natural primeval forest on the both sides of border is well known as a natural refuge for large wilderness mammals. The trail symbol is brown bear – the biggest Carpathian forest predator.

Hiking time from Wielka Rawka summit to Nova Sedlica – approx. 4 h.

